

Rabarber

(*Rheum x hybridum* L.)

Økologisk dyrkningsvejledning

Ajournført den 4. marts 2019

Baggrund

Rabarber er en meget gammel kulturplante, som har været dyrket i Kina for ca. 5000 år siden. Rabarber er i hjemmehørende i Centralasien. Tidligere blev rabarber anvendt til medicin, kosmetik og som foderplante, og først i 1800-1900-tallet blev der udviklet rabarbertyper, som egnede sig til madlavning.

Den dyrkede rabarber menes at stamme fra en krydsning mellem vild rabarber (*Rheum rhaponticum* L.) og kinesisk rabarber (*Rheum rhabarbarum* L.). Rabarber er en kraftigt voksende, flerårig urt, som hører til pileurt-familien (*Polygonaceae*) og er således i familie med skræppe, pileurt og boghvede.

Den spiselige del af planten er stilken, der anvendes i madlavning og desserter og til marmelade- og saftproduktion. Indholdet af æble- og oxalsyre er karakteristisk for rabarber. Den karakteristiske rabarbersmag skyldes indholdet af æblesyre, mens oxalsyre er uønsket og menes at være skadelig, hvis den indtages i store mængder, hvilket der dog er lidt usikkerhed omkring.

Afsætning af frisk rabarber foregår primært direkte til supermarkeder og grossister, eller diverse pakkeordninger, men rabarber er også velegnet til afsætning via torve-, vejsalg og gårdbutik. Sæsonen begynder medio april og kan fortsætte til ind i august. Dog skal man være opmærksom på, at høst fra medio juli vil medføre mindre udbytte året efter. En del rabarber forarbejdes også til saft og marmelade.

I 2017 blev der ifølge Landbrugsstyrelsen dyrket cirka 40 ha økologiske rabarber.

Jordbund og klima

Rabarber er hårdfør, og dyrkningen kan praktiseres på de fleste jordtyper, hvis næringsindholdet i jorden er god. Dog bør kold stiv lerjord undgås. Dyrkningen lykkes bedst i en dybmuldet næringsrig, veldrænet jord, som har en god vandholdende evne. Reaktionstallet bør ligge omkring 6,5-7,0.

Rabarber er ikke specielt varmekrævende, men ved en tidlig produktion er en læfyldt, varm vokseplads at foretrække.

Sorter og typer

Ved dyrkning af rabarber til konsum foretrækkes sorter, der har stærkt rødfarvede stilke, der ikke er for tykke, og som er nemme at trække ved høst. Derudover foretrækkes sorter, som har ringe tendens til at danne blomsterstængler. Desuden må ønsket tidspunkt for høst overvejes.

Til konsum dyrkes der en gammel rabarbersort ved navnet Svendborg Vinrabarber. Den er god på grund af stilkens stærke, røde farve, der foretrækkes hos forbrugeren.

Frø og udplantningsplanter til økologisk avl skal være økologisk dyrkede. Det anbefales generelt, at man indkøber småplanter fra professionelle plantetiltrækkere. På den økologiske frødatabase kan det ses om der forefindes økologiske frø eller andet formeringsmateriale på markedet. Der

kan dispenseres for krav om brug af økologisk udsæd, hvis de økologiske sorter er udsolgt, eller hvis de tilgængelige sorter ikke kan anvendes til det givne brug. Der kan ikke dispenseres for kravet om økologiske småplanter.

Sædskifte

Der er ikke nogen specifikke krav for sædskiftet ved dyrkning af rabarber, men en rabarbermark kan fint passes ind efter en flerårig græsmark uden rodukrudt.

Jordbearbejdning

Jorden bør pløjes på det tidspunkt, som passer til jordtypen, og der skal være mulighed for at kultivere jorden i passende dybde inden plantningen, f.eks. en grubning i rækken. Grubning bør ikke foregå, hvis jorden er våd.

Etablering

Rabarber er en forholdsvis nem kultur at dyrke. Den er robust og giver et sikkert udbytte i de fleste år. Man kan høste i 10 til 12 år på en rabarberkultur, før planterne skal udskiftes, men med alderen vil stilktykkelsen blive mindre, desuden øges ukrudtsproblemerne også med tiden og kan tvinge avleren til at plante påny.

Nyplantning af rabarber foretages i det tidlige forår eller om efteråret. Efterårsplantning bør anbefales. Det er meget almindeligt at dyrke rabarber med række-/planteafstand på 100 eller 125 cm, så mekanisk renholdelse kan foretages både på tværs og på langs mellem planterne. Svagt voksende rabarbersorter som Svendborg Vinrabarber kan dog dyrkes med kortere række-/planteafstand på 75 cm, hvis det skønnes ønskeligt.

Nye, sunde planter skal komme fra meristemkultur og indkøbes, men egne sunde rabarberplanter kan også anvendes, enten ved deling af eksisterende planter eller ved stiklingeformering. Ved deling af planter kan der skæres en blok fra en eksisterende plante, og afhængigt af blokkens størrelse kan denne deles i 4-6 nye planter, der plantes direkte på blivestedet med knopperne placeret lige under jordoverfladen. Der kan plantes enten om efteråret (september-oktober) eller tidligt forår (februar-marts). Blokken kan også skæres i mange mindre stykker, således at der bliver lavet små stiklinger.

Meristemformerede planter eller planter i potter kan udplantes forår, hvis der er mulighed for at vande lige efter plantning og efter behov i de første to uger efter plantningen.

Hvis blomsterstilkene ikke fjernes, når de vokser frem, vil det gå ud over udbyttet i det følgende år. Forsøg har vist, at for visse sorter nedsættes udbyttet med 25 pct., hvis blomsterstilkene ikke fjernes den forudgående sommer.

For at fremme tidligheden kan rabarberne dækkes med fiberdug, når vinteren er begyndt at slippe sit tag. Det kan være nødvendigt at fjerne dugen for at rense for ukrudt. I for eksempel Holland og England drives rabarberne i tunneler og bygninger uden lys, hvorved man får en helt speciel kvalitet udenfor hovedsæsonen.

Gødskning

Inden plantning kan man med fordel gødske med 25-50 ton staldgødning pr. ha. I plantningsåret bør der tilføres yderligere gødning, der svarer til 60-70 kg N og 100-125 kg K pr. ha.

En etableret rabarberkultur har et årligt behov på 100-150 kg N, 15-25 kg P og 175-225 kg K pr. ha.

Ovenstående tal kan tages for retningsgivende, og i øvrigt henvises til normtallene fra Landbrugsstyrelsen

og den aktuelle vejledning om økologisk jordbrugsproduktion fra Landbrugsstyrelsen. Vær også opmærksom på aktuel lovgivning, der måtte sætte begrænsninger for gødskning.

Rabarber stiller ret store krav til gødningsmængderne, så der må foretages en årlig gødskning lige efter høst, hvor det kan være en fordel at slå alle blade og blomster af. Anvend staldgødning eller kompost eller et indkøbt gødningsprodukt. Se evt. mere på Økokataloget. Kan man udbringe gylle uden at lave trykskader, vil gylle også være anvendelig. Nedfældning af gødning er en god idé, men trykskader skal undgås.

I det tidlige forår kan der være behov for ekstra gødskning i form af gylle eller andet. Det må ikke komme på planterne af hensyn til risikoen for tilsmudsning af produktet. Ekstra kalium kan eventuelt gives i form af vinasse.

Ukrudt

Ved etablering af rabarber er det vigtigt, at jorden er helt fri for rod ukrudt. Gode råd om bekæmpelse af kvik og rod ukrudt kan læses på SEGES' hjemmeside. Rod ukrudt som agertidse og gråbynke bliver med tiden ofte et stort problem i en rabarbermark, men også træer kan invadere markerne.

Rabarberkulturen vokser hurtigt, og når planterne dækker jorden, er behovet for ukrudtsbekæmpelse minimal. I det tidlige forår, lige efter høst, hvis man slår toppen af, og sidst på året kan ukrudtsbekæmpelse foregå ved hjælp af radrensning, men rabarberplanternes rødder tåler dårligt en alt for dyb behandling. I løbet af årene kan der blive problemer med forskellige flerårige ukrudtsarter, f.eks. kvik, mælkebøtter m.fl., så man undgår ikke håndhakning og –lugning. Alternativt kan man plante rabarberne på plast eller fiberdug, men det vil stadigvæk kræve håndlugning i plantehullerne.

Vanding

Rabarberplanternes kraftige vækst kræver en del vand. På lette jorder og ved højsommerhøst kan vanding derfor anbefales for at opnå et højt udbytte.

Generelt anbefales det, at man fører et vandingsregnskab. På SEGES' hjemmeside ligger både en vejledning og et program til vandingsregnskab (kræver abonnement), som giver et godt overblik over fordampning og vandingsbehov. Vandingsregnskabet kan suppleres eller erstattes med tensiometre eller elektroniske sensorer, der kan registrere jordfugtigheden i de enkelte marker.

Sygdomme

Rabarber er normalt en sund plante, der ikke angribes af betydningsfulde sygdomme og skadedyr. Dog er virusangreb ikke nogen sjældenhed i rabarberdyrkning. Det er derfor vigtigt ved start af en ny rabarberkultur at anvende plantemateriale, der er fri for sygdomssymptomer, eller sundhedskontrolleret plantemateriale stammende fra meristemkultur. Ved brug af eget udplantningsmateriale er det også vigtigt at kassere de planter, der er syge, svækkede, svagt voksende eller har tegn på virusangreb.

Skadedyr

Der er ikke nogen skadedyr, der gør alvorlige skade på rabarber. Dog kan ferskenbladlus være med til at sprede en evt. virusmitte til sunde planter.

Lokalt kan agersnegle og iberisk skovsnegle optræde i store mængder. De rasper på stilkene, således at der opstår ar, ligesom sneglene efterlader slimspor på stænglerne. Angreb forebygges ved at holde jorden sort ud mod skel og hegn samt imellem og i rækkerne. Snegleangreb kan også bekæmpes med biologiske midler godkendt i økologisk produktion. Find produkter i Økokataloget.

Høst, lagring og salgsklargøring

I en nyplantning har planterne behov for at etablere sig det første år, så normalt begynder høst på en nyplantning først i anden vækstsæson. Hovedhøstperioden er fra det tidlige forår til begyndelsen af juli. Ved hver høst bør der ikke trækkes mere end 25 pct. af samtlige blade. Man bør være meget påpasselig, når stænglerne trækkes, for ikke at hive hjerteskuddene med op. Stilkene afskæres lige under bladpladen, og de løse bladskeder afpudses.

Rabarber sælges i bundter med ca. 10 stilke pr. bundt. Bundtningen sker med en bundtmaskine. Hvis ikke de færdigbundtede rabarber skal leveres samme dag, bør de anbringes et køligt sted, f.eks. et kølerum, ved 0-5 °C og høj luftfugtighed. Her kan de holde sig i et par uger, uden at kvaliteten bliver væsentligt forringet.

Udbytte og økonomi

Ved dyrkning af økologiske rabarber til konsum kan der opnås salgbart udbytte på ca. 30.000 bundter pr. ha. Det enkelte bundt indeholder ca. 10 stilke og vejer 300-600 gram. Det vil sige, at det kan opnås et salgbart udbytte på 9-18 tons pr. ha.

Det er meget vigtigt at sørge for, at afsætningen er i orden, inden kulturen etableres. Der kan være et mindre marked i vækst med forarbejdede rabarberprodukter.

Kritiske punkter i kulturen

- Dyr i etablering.
- Gødskning.
- Rodukrudt.

Specialmaskiner og udstyr

- Evt. skærevogn ved en større produktion.

Yderligere viden

Der hentes løbende ny viden til dyrkning af rabarber. Det er derfor en fordel at være opdateret. Viden kan bl.a. hentes hos HortiAdvices medier og konsulenter.

For yderligere oplysninger kan konsulenterne ved HortiAdvice kontaktes på tlf. 8740 6600

